

Lakivaliokunnan mietintö 2/1996 vp

Hallituksen esitys laiksi lapseksiottamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunta on 8 päivänä helmikuuta 1996 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen 214/1995 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina lainsäädäntöneuvos Markku Helin ja lainsäädäntöneuvos Désirée Söderlund oikeusministeriöstä, ylitarkastaja Anne Hujala sosiaali- ja terveysministeriöstä, lakimies Tiina Saukkonen Pelastakaa Lapset ry:stä sekä adoptiosihteri Karin Luther Interpedia rf -nimisestä yhdistyksestä.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan lapseksiottamisesta annettua lakia muutettavaksi siten, että Haagissa 29 päivänä toukokuuta 1993 tehty yleissopimus lasten suojelusta ja yhteistyöstä kansainvälisissä lapseksiottamisasioissa (Haagin sopimus) voidaan saattaa voimaan Suomessa.

Lapseksiottamisesta annetun lain säännökset vastaavat jo nykyään pääosin Haagin sopimuksen määräyksiä. Voimassa olevaan lakiin ei siten tarvita perusluonteisia muutoksia. Esityksessä ehdotetaan laissa olevan kansainvälisen lapseksiottamisen käsitteen muuttamista yhdenmukaiseksi Haagin sopimuksessa käytetyn käsitteen kanssa. Kansainvälinen lapseksiottaminen määriteltäisiin lapsen ja lapseksiottajan asuinpaikkaliittymän avulla eikä enää kotipaikkaliittymää käyttäen. Lakiin ehdotetaan myös otettaviksi Haagin sopimuksessa tarkoitettua keskusviranomaista ja valtuutettua toimielintä koskevat keskeiset säännökset.

Samalla lakiin tehtäisiin eräitä muita vähäisiä muutoksia ja teknisiä korjauksia.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Laki tulisi voimaan samanaikaisesti kuin Haagin sopimus.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

27 §. Lakiehdotuksen 27 §:n 4 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi käytännössä tarpeellisiksi osoittautuneet muutokset luvan voimassaolajan pidentämisen osalta. Tarkoituksena on muun muassa ollut vahvistaa se käytännössä noudatettu kanta, ettei uutta lupaa tai luvan pidentymistä tarvita silloin, kun lapsi on määräajassa sijoitettu lapseksiottajan luokse, mutta ottolapsisuhte on vielä vahvistamatta.

Tätä koskeva säännös on sisällytetty lakiteksiin epäsuorasti siten, että säännöksestä on tullut vaikeaselkoinen. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa pykälän 4 momentin kirjoittamista ehdotettua selkeämmin niin, että luvan voimassaolo jatkuu, jos lapsen sijoitus on tehty määräajassa.

49 a §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös asiakirjojen säilyttämisvelvollisuudesta. Sen mukaan adoptiolasta, hänen biologisia vanhempiaan ja adoptiovanhempiaan koskevia tietoja tulee säilyttää vähintään sata vuotta.

Säännöstä pidetään tarpeellisena, mutta sen arvioidaan aiheuttavan suuria kustannuksia. Valiokunta toteaa, että sosiaali- ja terveysministeriö voi voimassa olevan lain 51 §:n nojalla antaa tarkempia ohjeita asiasta, jotta arkistointi saadaan hoidetuksi tarkoituksenmukaisimmalla tavalla päällekkäisten tai turhien asiakirjojen säilyttämistä välttämällä.

Voimaantulosäännös. Valiokuntakäsittelyssä on käynyt ilmi, että parhaillaan on vireillä muu-

tamia sellaisia lapseksiottamisasioita, joiden perusteena on voimassa olevan lain kotipaikkaliittymä ja joita ei voida saattaa loppuun uuden asuinpaikkaliittymäsäännöksen perusteella.

Jotta tällaiset vireillä olevat asiat voitaisiin hoitaa loppuun, valiokunta ehdottaa, että voimaantulosäännökseen lisätään tätä koskeva siirtämäsäännös uudeksi 3 momentiksi.

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 27 § ja voimaantulosäännös näin kuuluvina:

27 §

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Lupa on voimassa määräajan, jota ei voida määrätä kahta vuotta pidemmäksi. Lautakunta voi hakemuksesta pidentää luvan voimassaoloaikaa enintään kahdella vuodella kerrallaan saatuaan palvelunantajan sekä kunnan sosiaalihuol-

lon toimielimen tai ottolapsitoimiston lausunnon asiasta. *Jos lapsi on luvassa mainitussa määräajassa sijoitettu lapseksiottajan luokse lapseksiottamisen tarkoituksessa, luvan voimassaolo jatkuu, kunnes lapseksiottaminen on vahvistettu.* Luvan voimassaolo lakkaa (*poist.*), jos lapsi sijoituksen epäonnistumisen vuoksi otetaan pois lapseksiottajan luota.

Voimaantulosäännös

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos lapseksiottamisasioiden lautakunta on ennen tämän lain voimaantuloa myöntänyt luvan lapseksiottamiseen, kansainvälisen lapseksiottamispalvelun antamista lapseksiottajalle voidaan tämän lain estämättä jatkaa, jos palvelun antaminen olisi mahdollista tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 19 §:n mukaan. Lapseksiottamisen vahvistamista koskeva asia voidaan tällöin tutkia Suomessa myös niissä tapauksissa, joissa Suomen tuomioistuimien olisi toimivaltainen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 34 §:n mukaan. (Uusi 3 mom.)

Helsingissä 20 päivänä helmikuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Henrik Lax /r, varapuheenjohtaja Matti Vähänäkki /sd ja jäsenet Sulo Aittoniemi /kesk, Juha Karpio /kok,

Anne Knaapi /kok, Irina Krohn /vihr, Pekka Kuosmanen /kok, Kari Myllyniemi /kesk, Reino Ojala /sd, Heikki Rinne /sd, Matti Ryhänen /skl, Mauri Salo /kesk ja Sade Tahvanainen /sd.